

Сучасні особливості військово-економічного обґрунтування стратегічних завдань складових сектору безпеки та оборони України на основі іноземного досвіду

Modern features of the military-economic justification of the strategic tasks of the components of the security and defense sector of Ukraine based on foreign experience

Олег Семененко^A

Corresponding author: д. військ. н., професор, начальник відділу, e-mail: aosemenenko@ukr.net, ORCID: 0000-0001-6477-3414

Марина Абрамова^A

к.е.н., старший науковий співробітник, e-mail: Elaira3@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7644-9988

Віталій Онофрійчук^D

к.е.н., працівник Міністерства, vitalii.onofriichuk@mfa.gov.ua, ORCID: 0000-0001-6990-2537

Марія Ярмольчик^B

доктор філософії, старший помічник начальника навчальної частини кафедри військової підготовки, e-mail: LinkinFan357@ukr.net, ORCID: 0000-0001-9917-0189

Андрій Онофрійчук^C

к.е.н., докторант, e-mail: smoloskip@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4370-0176

Максим Поливода^B

викладач, e-mail: aosemenenko@ukr.net, ORCID: 0000-0002-4673-008X

Oleh Semenenko^A

Corresponding author: Dr of Military Sciences, Professor, Head of Department, e-mail: aosemenenko@ukr.net, ORCID: 0000-0001-6477-3414

Maryna Abramova^A

Candidate of Economic Sciences, Senior Researcher, Senior Research Fellow, e-mail: Elaira3@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7644-9988

Vitalii Onofriichuk^D

Candidate of Economic Sciences, Employee of the Ministry, e-mail: vitalii.onofriichuk@mfa.gov.ua, ORCID: 0000-0001-6990-2537

MariaYarmolchik^B

PhD, Senior Assistant to the Head of the Educational Part of the Department of Military Training, e-mail: LinkinFan357@ukr.net, ORCID: 0000-0001-9917-0189

Andrii Onofriichuk^C

Candidate of Economic Sciences, Doctoral Student, e-mail: smoloskip@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4370-0176

Maksym Polyvoda^B

Teacher, e-mail: aosemenenko@ukr.net, ORCID: 0000-0002-4673-008X

^AЦентральний науково-дослідний інститут Збройних Сил України, м. Київ, Україна

^BКафедра військової підготовки Національного авіаційного університету, м. Київ, Україна

^CМіністерство закордонних справ України, м. Київ, Україна

^DУніверситет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна

^A Central Research Institute of the Armed Forces of Ukraine, Kyiv, Ukraine

^B Department of Military Training of the National Aviation University, Kyiv, Ukraine

^C Ministry of Foreign Affairs of Ukraine, Kyiv, Ukraine

^D «KROK» University of Economics and Law, Kyiv, Ukraine

Received: December 8, 2023 | **Revised:** December 20, 2023 | **Accepted:** December 31, 2023

DOI: 10.33445/sds.2023.13.6.6

Мета роботи: полягає у роз'ясненні основних стратегічних задач деяких складових системи безпеки та оборони України до 2024 року (Збройних Сил, Національної гвардії та Прикордонної служби України) та надання основних рекомендацій щодо підвищення ефективності їх військово-економічного обґрунтування.

Метод дослідження: аналізу; синтезу; порівняння; формалізації та оцінювання матеріалу; абстрагування та кон'юнктурного аналізу (мислення).

Результати дослідження: описовий аналіз стратегічних завдань сектору безпеки і оборони України на період до 2024 року; окреслення основних елементів військово-економічного обґрунтування стратегічних завдань Збройних Сил України, Національної гвардії України та Державної прикордонної служби України; визначені особливості реалізації рекомендацій щодо вдосконалення військово-економічного обґрунтування Збройних Сил України, Національної гвардії України та Державної прикордонної служби України;

Purpose: is to explain the main strategic tasks of some components of the security and defense system of Ukraine until 2024 (the Armed Forces, the National Guard and the Border Guard Service of Ukraine) and to provide basic recommendations for improving the effectiveness of their military-economic justification.

Method: analysis; synthesis; comparison; formalization and evaluation of the material; abstraction and conjunctural analysis (thinking).

Findings: a descriptive analysis of the strategic tasks of the security and defense sector of Ukraine for the period up to 2024; outlining the main elements of the military-economic justification of the strategic tasks of the Armed Forces of Ukraine, the National Guard of Ukraine and the State Border Guard Service of Ukraine; identifying the peculiarities of implementing recommendations for improving the military-economic justification of the Armed Forces of Ukraine, the National Guard of Ukraine and the State Border Guard Service of Ukraine;

запропоновані актуальні стратегії вдосконалення військово-економічного обґрунтування в секторі безпеки і оборони України.

Теоретична цінність дослідження: полягає у донесенні до читача актуальності розуміння сектору безпеки та оборони як єдиної структури з рядом елементів, ефективне військово-економічне обґрунтування стратегічних завдань котрих, у комплексі, маловірогідна без врахування їх індивідуальних особливостей.

Тип статті: теоретичний, описовий, практичний, методичний.

proposing relevant strategies for improving the military-economic justification

Theoretical implications: is to convey to the reader the relevance of understanding the security and defense sector as a single structure with a number of elements, the effective military-economic justification of the strategic tasks of which, in the complex, is unlikely without taking into account their individual characteristics.

Paper type: theoretical, descriptive, practical, methodical.

Ключові слова: сектор безпеки та оборони, Збройні Сили, Національна гвардія, Прикордонна служба України.

Key words: security and defense sector, Armed Forces, National Guard, Border Guard Service of Ukraine.

1. Вступ

Сектор безпеки і оборони (СБО) України складається з різних компонентів, ряд завдань кожного із яких повинен мати своє військово-економічне обґрунтування. Ці компоненти утворюють єдину систему, що включає армію, флот, авіацію, війська спеціального призначення та інші елементи, поєднані метою і завданнями забезпечення національної безпеки і оборони. Аналіз результатів військово-економічних обґрунтувань стратегічних завдань СБО має вирішальне значення для розуміння ефективності її компонентів. Також, він може дати цінну інформацію щодо розподілу ресурсів, оперативних можливостей та їх загальної готовності.

Розуміння важливості військово-економічного обґрунтування всіх складових СБО є вкрай важливим й для підвищення рівня національної безпеки. Ці обґрунтування можуть слугувати рушієм відповідних політичних рішень щодо розроблення комплексних стратегій, таких як, наприклад, Стратегія воєнної безпеки України. Вивчаючи результати військово-економічного обґрунтування кожного елемента, політики та військові можуть визначити ключові сфери для вдосконалення та забезпечити ефективну інтеграцію елементів СБО у ширшу стратегію національної безпеки. Такий комплексний підхід до проведення військово-економічного обґрунтування стратегічних завдань всіх елементів СБО не лише зміцнює його, але й сприяє резильєнтності національної безпеки у теперішній час та у майбутньому.

2. Теоретичні основи дослідження

Нажаль, в Україні система військово-економічного обґрунтування стратегічних завдань сектора безпеки та оборони (СБО) знаходиться на стадії становлення, а обмеженість фінансових ресурсів та відсутність системності прийняття відповідних рішень у ній потребує упорядкування та організації. На основі іноземного досвіду щодо цього питання можна зупинитися на наступних методичних особливостях:

1. Аналіз витрат і вигод відіграє вирішальну роль у розподілі оборонних ресурсів у системі СБО, оскільки він допомагає особам, які приймають рішення, оцінити економічну доцільність та ефективність різних елементів [1]. Ризик-орієнтований підхід до аналізу витрат і вигод у СБО, такий як стратегічні реальні опції і моделювання за методом Монте-Карло, дозволяє політикам оцінити потенційну віддачу від інвестицій і порівняти її з пов'язаними з ними ризиками. Цей метод дозволяє більш обґрунтовано розподіляти ресурси, гарантуючи, що витрати на додаткові військові вигоди використовуються як частина оперативної підтримки базування [2]. Визначаючи пріоритети найбільш економічно ефективних стратегій, особи, які приймають рішення, можуть оптимізувати використання обмежених оборонних бюджетів і забезпечити максимально можливий рівень національної безпеки.

2. Розподіл та оптимізація ресурсів у системі СБО для проведення військових операцій мають важливе значення для досягнення стратегічних цілей та забезпечення ефективного використання оборонних ресурсів. Цей процес передбачає систему стратегічного планування, яка розподіляє ресурси між військовими відомствами, оборонними агентствами та іншими

компонентами, виходячи з їхніх потреб і пріоритетів [3]. Міністерство оборони (МО) потребує механізмів розподілу ресурсів, які можуть вчасно спрямовувати кошти на впровадження технологічних рішень і швидко переводити їх зі стадії досліджень і розробок у стадію оперативного використання [4]. Одним з таких механізмів є Меморандум про цілі програми (Program Objective Memorandum, POM), який включає аналіз місій, цілей, альтернативних напрямків дій і розподіл ресурсів на 5-річну Оборонну програму на наступний рік (досвід США) [5]. Такий підхід дозволяє МО стратегічно планувати і розподіляти ресурси для ефективної підтримки поточних і майбутніх військових операцій.

3. Інтеграція економічної та військової стратегій у системі СБО є життєво важливою для забезпечення національної безпеки, оскільки вона дозволяє застосовувати комплексний підхід до вирішення або управління викликами, пов'язаними з безпекою [6], [7]. Одним із прикладів такої інтеграції є стратегічне оперативне планування антитерористичної діяльності, яке передбачає координацію дипломатичних, фінансових, військових, розвідувальних та правоохоронних зусиль для запобігання та реагування на терористичні загрози [8]. Інститут політики безпеки і розвитку (ISDP) є прикладом такого міждисциплінарного підходу, оскільки він використовує змішані якісні і кількісні методи для вивчення політичних, військових, економічних, культурних і технологічних аспектів безпеки і оборони [9]. Інтегруючи як економічні, так і військові стратегії, країни можуть розробити більш надійну і адаптивну систему безпеки для вирішення проблем, що виникають у дедалі складнішому глобальному безпековому середовищі.

Наведені вище теоретичні особливості закордонного досвіду щодо військово-економічного обґрунтування стратегічних завдань складових СБО є основою такої системи, однак, у кожній країні є свої історичні особливості, тому у цій роботі автори наддадуть своє бачення деяких особливостей, що є ґрунтовними для розробки механізму військово-економічного обґрунтування стратегічних завдань складових СБО в Україні.

3. Постановка проблеми

Важливою проблемою для визначення військово-економічного обґрунтування стратегічних завдань є відсутність чіткого стратегічного бачення в СБО України. Про це свідчить аналіз основних положень Воєнної доктрини, Стратегії національної безпеки, Стратегічного оборонного бюлетеня України та інших керівних документів [10]. Для формування комплексної стратегії вкрай важливо визначити пріоритети, завдання та заходи щодо забезпечення національної безпеки України, а також збалансований розвиток складових СБО на основі ретельної оцінки [11].

Ще однією проблемою, яка перешкоджає визначенню особливостей військово-економічного обґрунтування стратегічних завдань у складовому СБО України, є недостатнє фінансування та розподіл ресурсів. До основних завдань, які покладаються на суб'єктів стратегічного планування у сфері національної безпеки, належить розроблення (уточнення) керівних документів відповідно до Закону України "Про організацію оборонного планування" [12]. Однак відсутність належної фінансової підтримки та розподілу ресурсів перешкоджає успішному виконанню цих завдань, що, у свою чергу, негативно впливає на загальну стратегію безпеки та оборони.

Політична нестабільність та зовнішній тиск ще більше ускладнюють процес визначення військово-економічного обґрунтування стратегічних завдань у СБО України. Ці фактори ускладнюють визначення місії, цінностей і завдань [10]. Вплив зовнішніх сил і політичний ландшафт, що постійно змінюється, можуть порушити розробку єдиної стратегії, тим самим перешкоджаючи створенню міцного та стійкого СБО. Ця нестабільність зрештою перешкоджає

ефективному вирішенню воєнно-економічних факторів, які є суттєвими для успішної реалізації стратегічних завдань у СБО.

Отже, воєнно-економічне обґрунтування стратегічних завдань складових СБО потребує не тільки визначення чіткого алгоритму дій, а й розуміння особливостей розвитку та становлення кожного її елемента. Тому, на думку авторів є важливим надання відповідних рекомендацій щодо удосконалення воєнно-економічного обґрунтування стратегічних завдань елементів СБО України.

4. Результати

Воєнно-економічне обґрунтування відіграє важливу роль у визначенні стратегічних завдань Збройних Сил (ЗС) держави, особливо в контексті України [13]. Для того, щоб зрозуміти його значення, необхідно спочатку визначити, що таке воєнно-економічне обґрунтування.

Це поняття стосується процесу визначення та затвердження розподілу ресурсів, таких як особовий склад, обладнання та фінанси, для підтримки стратегічних завдань ЗС країни [14]. Основною метою цього процесу є забезпечення оптимального використання ресурсів для досягнення бажаних результатів, таких як підтримання національної безпеки та захист життєво важливих інтересів [15].

Воєнно-економічне обґрунтування стратегічних завдань слугує кільком ключовим цілям для сучасних ЗС. До них відносяться:

- визначення найбільш ефективних і раціональних способів розподілу ресурсів для досягнення стратегічних цілей [14];
- підтримка розробки та реалізації військової стратегії і тактики, забезпечення їх відповідності наявним ресурсам і можливостям [13];
- сприяння оцінці та визначенню пріоритетності конкуруючих вимог надання можливості особам, які приймають рішення, робити обґрунтований вибір щодо розподілу ресурсів [16];
- підвищення загальної ефективності та готовності ЗС шляхом надання їм можливості адаптуватися до мінливих загроз і викликів [17].

В данні й роботі автори зупинилися на таких складових елементах СБО як: ЗС, Національна гвардія України та Державна прикордонна служба України.

По суті, воєнно-економічне обґрунтування дозволяє ЗС максимізувати свій стратегічний потенціал, діючи в умовах обмежених ресурсів [15].

Тому, доцільно при визначенні воєнно-економічного обґрунтування враховувати як ключові (рис. 1) так і другорядні його елементи.

Звісно для вибору підходів, методів до воєнно-економічного обґрунтування доцільно розуміти перелік стратегічних завдань СБО України (табл. 1).

Таблиця 1 – Загальні висновки, щодо стратегічних завдань СБО України на період до 2024 року (позиція авторів)

Узагальнені напрями стратегічних завдань складових СБО України на 2024 рік (стисла характеристика)
<i>Забезпечення національної безпеки та територіальної цілісності є головним пріоритетом для України, враховуючи її стратегічне розташування та триваючий конфлікт з росією. Як ключовий регіональний стратегічний партнер, Україна зробила значні кроки для модернізації своєї армії та підвищення її оперативної сумісності з силами НАТО. Пропонується стійкий багатосторонній механізм безпеки, в якому Україна матиме сильну армію, здатну захищати свою територію і сприяти регіональній стабільності. Довгострокова допомога від міжнародних партнерів, таких як США, може допомогти Україні зміцнити свій оборонний сектор і стримати потенційну російську агресію в майбутньому.</i>

Ця співпраця надалі слугуватиме наріжним каменем для безпеки, демократії та прав людини в Україні та регіоні в цілому.

**Узагальнені напрями стратегічних завдань складових СБО України
на 2024 рік (стисла характеристика)**

Зміцнення оборонного сектору та військового потенціалу має вирішальне значення для безпеки України.

Відповідно до принципів і стандартів НАТО, Україна досягла значного прогресу у впровадженні реформ оборонного сектору з 2014 року. Сполучені Штати надали додаткову безпекову допомогу для задоволення критично важливих потреб України у сфері безпеки і оборони, включаючи озброєння і навчання.

Міністерство оборони залишається відданим підтримці України, яка захищається від неспровокованого вторгнення росії.

Інвестиції в стратегічну автономію ЄС та зосередження на високотехнологічних можливостях також сприятимуть зміцненню обороноздатності України.

Реформування та модернізація сектору безпеки і оборони є ще одним життєво важливим завданням для України.

Стратегічні оборонні рамки підтверджують ключові принципи та встановлюють амбітні цілі для двосторонніх оборонних відносин між Україною та її партнерами. Сполучені Штати вітають подальший прогрес України у реформуванні оборони та оборонної промисловості, що є важливим для забезпечення довгострокової безпеки країни.

Українське громадянське суспільство відіграє вирішальну роль у реформуванні сектору безпеки, а державно-громадянське партнерство працює разом над вирішенням проблем та впровадженням необхідних змін.

Цей спільний підхід буде життєво важливим для поточних зусиль України з реформування та модернізації її сектору безпеки і оборони, що забезпечить більш стійку та спроможну націю, яка рухається вперед.

Так як у даній роботі ставилося за мету надати рекомендації щодо поліпшення розуміння особливостей визначення стратегічних завдань не тільки для всього СБО України (у загальному виді), а й для ЗС, Національної гвардії та Державної прикордонної служби окремо, тому у табл. 2 авторами наведено основні стратегічні завдання за цими напрямками.

Таблиця 2 – Загальні висновки, щодо стратегічних завдань деяких елементів сектору безпеки і оборони України на період до 2024 року (позиція авторів)

Складові СБО	Стисла характеристика основних стратегічних завдань на 2024 рік
ЗС України	<i>Забезпечення національної безпеки та територіальної цілісності</i> є головним пріоритетом для Збройних Сил України у 2024 році. Для досягнення цієї мети ЗС повинні розробити стратегію, яка допоможе Україні утримати територію, яку вона контролює, зберегти суверенний і безпечний уряд і зміцнити свою національну обороноздатність. Ключові заходи для досягнення цієї мети включають: врахування геополітичних міркувань та виборчих факторів; модернізацію армії та підвищення її оперативної сумісності; розвиток стійкої багатосторонньої системи безпеки.
	<i>Підвищення боєготовності та військового потенціалу</i> є ще одним важливим стратегічним завданням для ЗС України у 2024 році. Міністерство оборони (МО) США оголосило про надання додаткової безпекової допомоги для задоволення критично важливих потреб України у сфері безпеки та оборони. Вони також використовували програми допомоги у сфері безпеки та повноваження для сприяння розбудові обороноздатності ЗС України. Зусилля, спрямовані на підвищення боєготовності та військового потенціалу, включають: інноваційні системи та модернізацію оборонних підприємств; залучення та утримання талантів, необхідних для перемоги; участь у військових навчаннях з партнерами для посилення обороноздатності.

Складові СБО	Стисла характеристика основних стратегічних завдань на 2024 рік
	<p><i>Зміцнення міжнародного співробітництва та партнерства</i> має важливе значення для досягнення ЗС України своїх стратегічних цілей у 2024 році.</p> <p>Україна є ключовим регіональним стратегічним партнером, який докладає значних зусиль для модернізації своєї армії та підвищення її оперативної сумісності з НАТО та іншими партнерами. Європейський Союз (ЄС) підтримує Україну шляхом надання політичної, фінансової та гуманітарної допомоги, а також запровадження санкцій проти агресорів. Крім того, Рада ЄС внесла зміни до заходів допомоги на підтримку українських ЗС з метою зміцнення міжнародного співробітництва та партнерських ініціатив.</p> <p>Для зміцнення міжнародних вони повинні: узгодити загальну стратегію щодо Москви та обговорити потенційні ролі за різних сценаріїв; брати участь у спільних військових навчаннях з міжнародними партнерами; співпрацювати з громадянським суспільством для реформування сектору безпеки та посилення його ролі в міжнародному партнерстві.</p>
Державна прикордонна служба України	<p><i>Забезпечення захисту та безпеки державного кордону</i> є найважливішим стратегічним завданням Державної прикордонної служби України до 2024 року.</p> <p>Це має першорядне значення, оскільки, за оцінками ООН, приблизно 14,6 мільйона людей в Україні потребуватимуть термінової гуманітарної допомоги у 2024 р.</p> <p>Для вирішення цієї нагальної проблеми Державна прикордонна служба має тісно співпрацювати з міжнародними партнерами, такими як ООН, для надання життєво необхідної гуманітарної допомоги людям, які проживають в Україні. Крім того, Державна прикордонна служба має зосередитися на підвищенні своєї стійкості у воєнний час та підтримці подальших реформ, спрямованих на посилення спроможності управління кордонами.</p>
	<p><i>Посилення спроможності та можливостей</i> прикордонної служби є ще одним ключовим стратегічним завданням для України до 2024 року.</p> <p>Для досягнення цієї мети реалізується кілька ініціатив, таких як посилення технічної спроможності українських прикордонних служб, що фінансується ЄС. Крім того, США працюють над посиленням безпеки морських і сухопутних кордонів та зміцненням української прикордонної служби за допомогою таких програм, як програма "Експортний контроль та пов'язана з ним безпека кордонів" (EXBS).</p> <p>На додаток до цих зусиль, український уряд визначив пріоритетом поліпшення бізнес-середовища та залучення іноземних інвестицій для підтримки модернізації прикордонної служби.</p>
	<p><i>Посилення співпраці та взаємодії з національними та міжнародними партнерами</i> є третьою стратегічною метою Державної прикордонної служби України до 2024 року.</p> <p>Для досягнення цієї мети Державна прикордонна служба повинна тісно співпрацювати з такими організаціями, як Управління Верховного комісара ООН у справах біженців та Європейський Союз для надання гуманітарної допомоги тим, хто її потребує.</p> <p>Український уряд також співпрацює з Агентством США з міжнародного розвитку (USAID), чия Стратегія співробітництва в цілях розвитку країни зосереджена на виконанні основних вимог, висловлених українцями під час Революції Гідності.</p> <p>Нарешті, створення Українського фонду, запропоноване Європейською Комісією, має на меті підтримати зусилля України з відновлення, реконструкції та модернізації до 2024 року.</p>
Національна Гвардія України	<p><i>Забезпеченні національної безпеки та оборони.</i></p> <p>У рамках своїх стратегічних завдань на 2024 рік вони відповідають за виконання різноманітних операцій та підтримку успішного виконання завдань, покладених на їхні підрозділи.</p> <p>Їхній внесок у національну безпеку включає широкий спектр функцій, зокрема: охорона громадського порядку та безпеки; підтримка демократичних процесів в Україні; реалізація державних стратегій та оперативних планів.</p> <p>Ефективно виконуючи ці стратегічні завдання, Національна гвардія України спрямована на зміцнення обороноздатності держави та стримування потенційного супротивника від нападу.</p>

Складові СБО	Стисла характеристика основних стратегічних завдань на 2024 рік
	<p><i>Охорона громадського порядку та забезпечення громадської безпеки.</i> Протягом останніх років Національна гвардія активно займається охороною громадського порядку, про що свідчить їх участь у різноманітних операціях з 14 по 20 вересня.</p> <p>Своїми наполегливими зусиллями вони продемонстрували свою відданість справі захисту добробуту громадян України та створенню безпечного середовища.</p> <p>Віддаючи пріоритет громадському порядку та безпеці у своїх стратегічних завданнях на 2024 рік, Національна гвардія України підтверджує свою відданість підтримці стабільності країни та захисту прав її громадян.</p>
	<p><i>Відіграє важливу роль у просуванні та підтримці демократичних процесів у країні.</i> У рамках своїх стратегічних завдань на 2024 рік вони будуть зосереджені на реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки.</p> <p>Ця стратегія покликана об'єднати суспільство в розумінні та цінуванні прав і свобод людини, сприяючи рівності та інклюзивності в Україні.</p> <p>Крім того, Національна гвардія сприятиме просуванню гендерної рівності через імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.</p>

На рис. 1 наведено основні особливості воєнно-економічного обґрунтування стратегічних завдань ЗС, що доцільно враховувати під час їх розмежування у системі СБО.

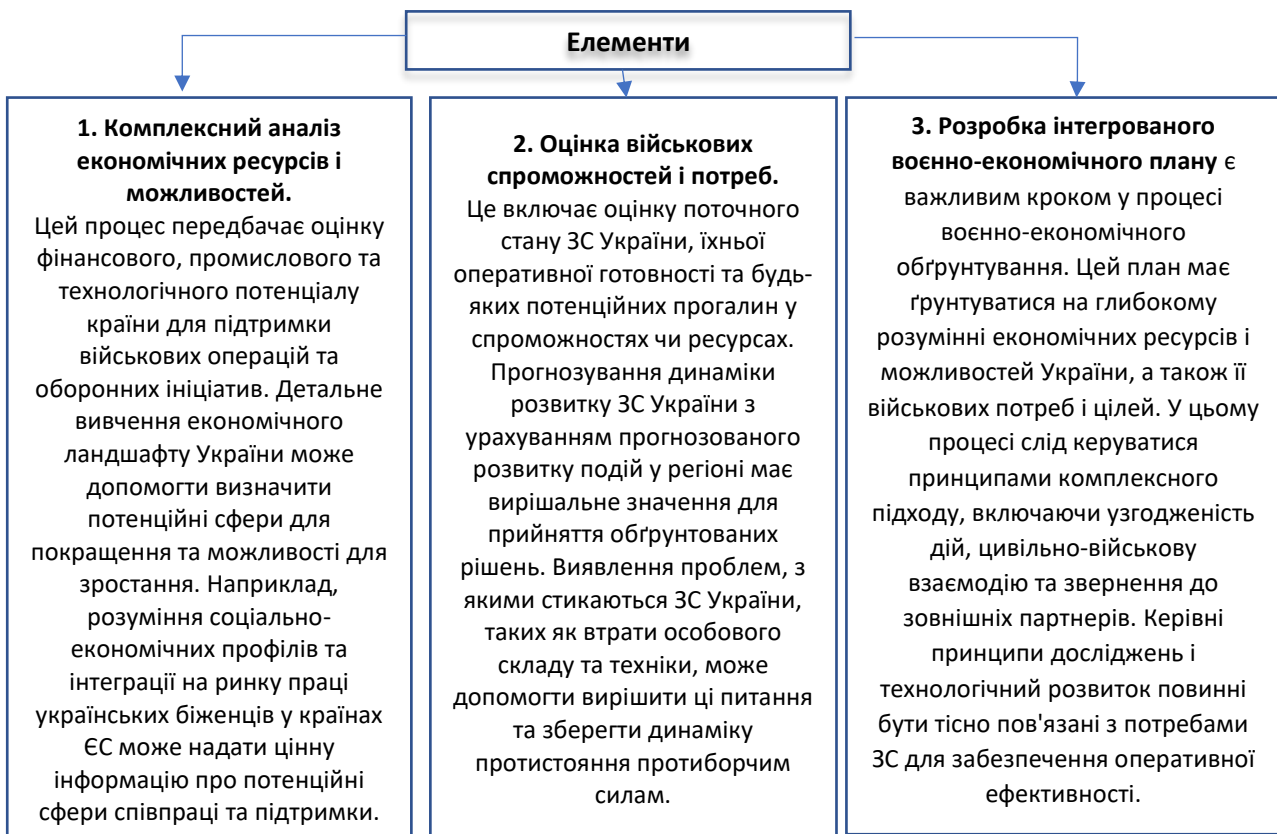

Рисунок 1 – Елементи воєнно-економічного обґрунтування стратегічних завдань ЗС України (позиція авторів)

Отже, можна виділити такі основні рекомендації щодо вдосконалення воєнно-економічного обґрунтування ЗС України:

1. Посилення інтеграції військового та економічного планування. Тісна співпраця між військовим та економічним плануванням може допомогти ефективно розподіляти ресурси, посилити національну безпеку та підтримати невід'ємне право України на самооборону [16]–[18]. Така інтеграція може бути досягнута шляхом реалізації принципів комплексного підходу,

які включають узгодженість дій, цивільно-військову взаємодію та звернення до зовнішніх партнерів [19]. Крім того, спираючись на неперевершені сильні сторони Америки, основними цілями стратегії є зміцнення безпеки за допомогою ефективної дипломатії та ЗС [20]. Таким чином, інтегрований підхід може краще озброїти українські ЗС для захисту територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів .

2. Розширення використання аналітики даних та моделювання. Аналіз даних може надати цінну інформацію про поточний стан балансу між наступом і обороною в регіоні [21]. Передові методи моделювання можуть допомогти спрогнозувати динаміку спроможностей ЗС України з урахуванням прогнозованих технологічних досягнень та економічних тенденцій. Впровадження процесу прийняття рішень на основі даних як у військове, так і в економічне планування може призвести до більш обґрунтованих стратегій і розподілу ресурсів, що в кінцевому підсумку сприятиме зміцненню та підвищенню стійкості оборонного апарату України.

3. Скоординований підхід може гарантувати, що дипломатичні, економічні, військові зусилля, зусилля з контролю над озброєннями та нерозповсюдженням працюватимуть в унісон для сприяння стабільності та зменшення небезпеки конфлікту. Координація між військовими та цивільними органами влади також може допомогти максимізувати ефективність міжнародної підтримки, наприклад, Місії ЄС з надання військової допомоги Україні (EUMAM Ukraine), яка спрямована на зміцнення потенціалу ЗС України [22]. Крім того, багато країн ЄС відреагували на російську агресію наданням військової та гуманітарної допомоги Україні та введенням економічних санкцій проти росії. У табл. 3 наведено особливості їх реалізації.

У контексті Національної гвардії України економічний аналіз може допомогти у прийнятті рішень, пов'язаних з модернізацією сил, управлінням персоналом та набуттям нових спроможностей [23]. Включення воєнно-економічного обґрунтування в процес стратегічного планування пропонує кілька ключових переваг для Національної гвардії України.

Ці переваги включають:

- удосконалення процесу прийняття рішень шляхом визначення економічно ефективних рішень для вирішення складних військових завдань [24];

- підвищена здатність забезпечити фінансову підтримку від міжнародних партнерів, оскільки воєнно-економічне обґрунтування може продемонструвати ефективне та результативне використання ресурсів [25];

- більша гнучкість в адаптації до мінливих обставин, оскільки воєнно-економічне обґрунтування дає можливість військовому керівництву оцінити наслідки різних стратегічних варіантів [26];

- посилення спроможності досягати стратегічних цілей, оскільки воєнно-економічне обґрунтування допомагає забезпечити розподіл ресурсів таким чином, щоб оптимізувати їхній вплив [27].

Інтегруючи військово-економічне обґрунтування в процес стратегічного планування, Національна гвардія України може підвищити свою здатність досягати поставлених цілей і робити внесок у загальну безпеку і стабільність країни (рис. 2).

Отже можна виокремити основні рекомендації щодо ефективного воєнно-економічного обґрунтування в Національній гвардії, а саме:

1. Інтеграція військового та економічного аналізу має вирішальне значення для ефективного воєнно-економічного обґрунтування діяльності Національної гвардії України. Такий підхід дозволяє розробити комплексну національну, економічну та військову стратегію, яка враховує різні фактори, такі як стратегічні цілі Національної гвардії, потенційні загрози та наявні ресурси [28].

Таблиця 3 – Особливості реалізації рекомендації щодо вдосконалення військово-економічного обґрунтування ЗС України (позиція авторів)

Переваги	Обмеження	Можливі виходи із ситуації
<p>1. Покращення стратегічного планування: військово-економічне обґрунтування дозволяє більш ефективно здійснювати стратегічне планування в ЗС України. Воно забезпечує детальне розуміння фінансових наслідків різних стратегічних рішень, що сприяє формулюванню більш обґрунтованих та ефективних планів.</p> <p>2. Оптимізація ресурсів: маючи чітке розуміння економічних аспектів, ЗСУ можуть оптимізувати використання ресурсів, гарантуючи, що кошти спрямовуються в ті сфери, де вони матимуть найбільший вплив.</p> <p>3. Посилення обороноздатності: завдяки надійному військово-економічному обґрунтуванню ЗСУ можуть підвищити свою обороноздатність, узгоджуючи свої стратегічні завдання з наявними ресурсами.</p>	<p>1. Довготривалий процес: Процес військово-економічного обґрунтування може бути складним і тривалим. Він вимагає глибокого аналізу та досліджень, що може затримати прийняття рішень.</p> <p>2. Потенціал для неправильного розподілу: без точних даних та експертного аналізу існує ризик неправильного розподілу ресурсів, що може підірвати ефективність збройних сил.</p> <p>3. Вразливість до економічних коливань: стратегічні завдання Збройних Сил безпосередньо залежать від стану економіки. Економічний спад або нестабільність можуть створити значні проблеми.</p>	<p>1. Експертна допомога: для подолання складності процесу ЗСУ могли б звернутися за допомогою до експертів. Економісти і стратегічні планувальники з досвідом у військових питаннях можуть надати цінну інформацію і допомогти впорядкувати процес.</p> <p>2. Надійний збір і аналіз даних: щоб мінімізувати ризик нецільового використання ресурсів, дуже важливо мати надійні системи збору і аналізу даних. Це забезпечить прийняття рішень на основі точної і актуальної інформації.</p> <p>3. Економічна стійкість: для пом'якшення впливу економічних коливань Збройні Сили можуть зосередитись на розбудові економічної стійкості. Це може включати диверсифікацію джерел фінансування або створення резервів для захисту від економічних потрясінь.</p>

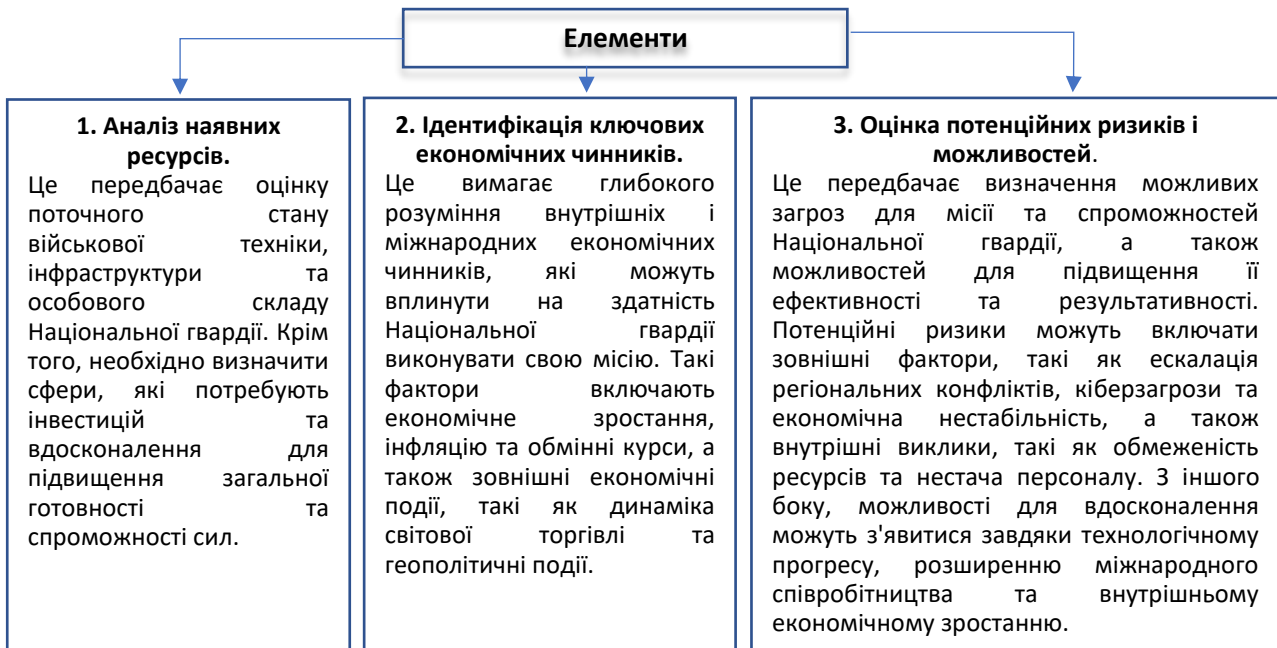

Рисунок 2 – Елементи військово-економічного обґрунтування стратегічних завдань Національної гвардії України (визначено авторами)

Добре інтегрований військово-економічний аналіз може надати цінну допомогу політикам і військовим керівникам у прийнятті обґрунтованих рішень щодо розподілу ресурсів і розробки стратегічних планів. Деякі ключові моменти, на які слід звернути увагу в цьому інтеграційному процесі, включають: оцінка поточних і майбутніх потреб Національної гвардії; визначення потенційних загроз і викликів; оцінка наявних ресурсів і можливостей; визначення

пріоритетів і цілей військового і економічного розвитку; розробка стратегій для досягнення цих цілей.

2. Регулярний перегляд та оновлення стратегічних планів мають важливе значення для забезпечення постійної ефективності воєнно-економічного обґрунтування діяльності Національної гвардії України. Динамічний характер глобальної безпеки, економічні виклики та регіональна нестабільність вимагають постійної оцінки стратегічних цілей і можливостей Національної гвардії [29]. Цей процес має включати ретельний аналіз поточних стратегічних планів, визначення сфер, які потребують вдосконалення, та розробку оновлених стратегій для вирішення нових викликів. Регулярний перегляд і оновлення можуть допомогти підтримувати актуальність і ефективність стратегічних планів Національної гвардії, дозволяючи їм адаптуватися до мінливих обставин і підтримувати надійну обороноздатність. Деякі критичні аспекти цього процесу включають: моніторинг глобальних, регіональних і національних тенденцій у сфері безпеки; оцінку впливу економічних коливань на військові спроможності; оцінку ефективності поточних стратегічних планів і завдань; виявлення прогалів або сфер, що потребують вдосконалення в існуючих стратегіях; розробку оновлених стратегій для вирішення нових викликів і використання можливостей, що виникають.

3. Співпраця з відповідними зацікавленими сторонами та партнерами є життєво важливою для успішного воєнно-економічного обґрунтування стратегічних завдань Національної гвардії України. Взаємодія з різними партнерами, такими як приватний сектор, міжнародні організації та іноземні збройні сили, може забезпечити цінні ресурси, досвід і підтримку в досягненні стратегічних цілей Національної гвардії [30]. Наприклад, Національна гвардія Каліфорнії співпрацює з українськими колегами в рамках різних обмінів, навчань та спільних ініціатив, сприяючи зміцненню дружби між підрозділами та підвищенню оперативної сумісності [31]. Розвиваючи міцні відносини з відповідними зацікавленими сторонами і партнерами, Національна гвардія України може посилити свої спроможності і більш ефективно досягати своїх стратегічних цілей.

Державна прикордонна служба України відіграє вирішальну роль у забезпеченні безпеки та суверенітету країни, її основні обов'язки зосереджені на охороні державного кордону та захисті суверенних прав України. Будучи ключовим компонентом апарату національної безпеки, на агентство покладаються різні завдання, які включають: забезпечення недоторканності державного кордону; координацію та здійснення заходів прикордонного контролю; запобігання та протидію протиправній діяльності на кордоні; співпрацю з міжнародними партнерами для забезпечення безпеки кордону. Ці обов'язки підкреслюють важливість Державної прикордонної служби України для підтримки стабільності та територіальної цілісності країни [32].

Для ефективного виконання покладених на неї завдань Державна прикордонна служба України має постійно адаптуватися до нових загроз і викликів. Це зумовлює необхідність розробки та реалізації стратегічних завдань, спрямованих на підвищення спроможності та готовності відомства. Деякі з цих стратегічних завдань включають: зміцнення прикордонної інфраструктури та технологій; покращення підготовки та підвищення кваліфікації персоналу; розширення співпраці з іншими внутрішніми та міжнародними органами безпеки; розробку комплексних стратегій протидії транскордонним загрозам, таким як контрабанда, торгівля людьми та тероризм [33] тощо. Виконуючи ці стратегічні завдання, Державна прикордонна служба України може зміцнити свою спроможність захищати кордони держави та забезпечувати безпеку громадян.

Таблиця 4 – Особливості реалізації рекомендації щодо вдосконалення військово-економічного обґрунтування Національної гвардії України (позиція авторів)

Переваги	Обмеження	Можливі виходи із ситуації
<p>1. Стратегічне планування. Воєнно-економічне обґрунтування дозволяє здійснювати стратегічне планування, що може допомогти Національній гвардії України визначити пріоритети у розподілі ресурсів та зусиль. Це може призвести до більш ефективних операцій та кращих результатів на місцях.</p> <p>2. Оптимізація ресурсів. Допомагає в оптимальному розподілі та використанні ресурсів. Це може призвести до економії коштів, підвищення ефективності та потенційно кращих результатів для Національної гвардії.</p> <p>3. Підтримка прийняття рішень. Забезпечує міцну основу для прийняття рішень, що може призвести до прийняття більш обґрунтованих та ефективних рішень. Це може покращити загальну ефективність та успішність операцій Національної гвардії.</p>	<p>1. Складність. Процес воєнно-економічного обґрунтування може бути складним і тривалим. Це потенційно може уповільнити процес прийняття рішень.</p> <p>2. Обмеженість даних. Для проведення всебічного воєнно-економічного обґрунтування може бути недостатньо даних. Це може обмежити ефективність і точність аналізу.</p> <p>3. Суб'єктивність. Процес передбачає певний рівень суб'єктивності, що потенційно може призвести до упереджених або неточних результатів.</p>	<p>1. Залучення експертів. Для подолання складності військово-економічного обґрунтування Національна гвардія України могла б звернутися за допомогою до експертів у цій галузі. Це могло б підвищити якість аналізу та зробити процес більш ефективним.</p> <p>2. Збір даних. Щоб вирішити проблему обмеженості даних, Національна гвардія могла б інвестувати в зусилля зі збору даних. Це могло б забезпечити більш повну і точну інформацію для процесу обґрунтування.</p> <p>3. Об'єктивний аналіз. Щоб мінімізувати суб'єктивізм, Національна гвардія могла б використовувати методи та інструменти об'єктивного аналізу. Це допоможе забезпечити максимально об'єктивний і точний процес обґрунтування.</p>

Враховуючи важливість поставлених перед Державною прикордонною службою України стратегічних завдань, важливо розглянути воєнно-економічне обґрунтування цих завдань. Це передбачає оцінку витрат, переваг і потенційних ризиків, пов'язаних із кожним завданням, щоб визначити їх загальну здійсненність і потенційний вплив на національну безпеку.

Ретельно зважуючи воєнно-економічні наслідки кожного стратегічного завдання, Державна прикордонна служба України може приймати обґрунтовані рішення, які ефективно розподіляють ресурси та оптимізують здатність відомства виконувати свою місію (рис. 3).

Отже, можна виділити наступні рекомендації щодо воєнно-економічного обґрунтування стратегічних завдань Державної прикордонної служби України, а саме:

1. Інвестиції в сучасні технології безпеки кордонів є вирішальними для забезпечення безпеки та стабільності кордонів України. Розвиток нової, сучасної конкурентоспроможної економіки на сході країни є передумовою для поступової реінтеграції тимчасово окупованих територій [34]. Застосування передових технологій може сприяти підвищенню безпеки кордону та сприяти реалізації стратегічного курсу на євроатлантичну інтеграцію, який передбачає комплексні глибинні перетворення, спрямовані на зміцнення добробуту та безпеки нації [35]. Деякі ключові інвестиції в технології безпеки кордонів можуть включати: сучасні системи спостереження; безпілотні літальні апарати (БПЛА); біометричні системи ідентифікації; інтегровані мережі зв'язку.

2. Поліпшення людських ресурсів та підвищення кваліфікації для Державної прикордонної служби України є ще одним важливим компонентом зміцнення загальної

безпеки кордону. З цією метою уряд прийняв постанову про затвердження посадового окладу на посадах державної служби на 2022 рік згідно з класифікатором [36].

Це сприятиме залученню та утриманню висококваліфікованих фахівців, а також сприятиме безперервному професійному розвитку працівників прикордонної служби. Крім того, вдосконалення каналів зв'язку, таких як гаряча лінія "Втрачений контакт із прикордонною службою" (0800505063) [37], може покращити реагування та координацію між силами безпеки кордону.

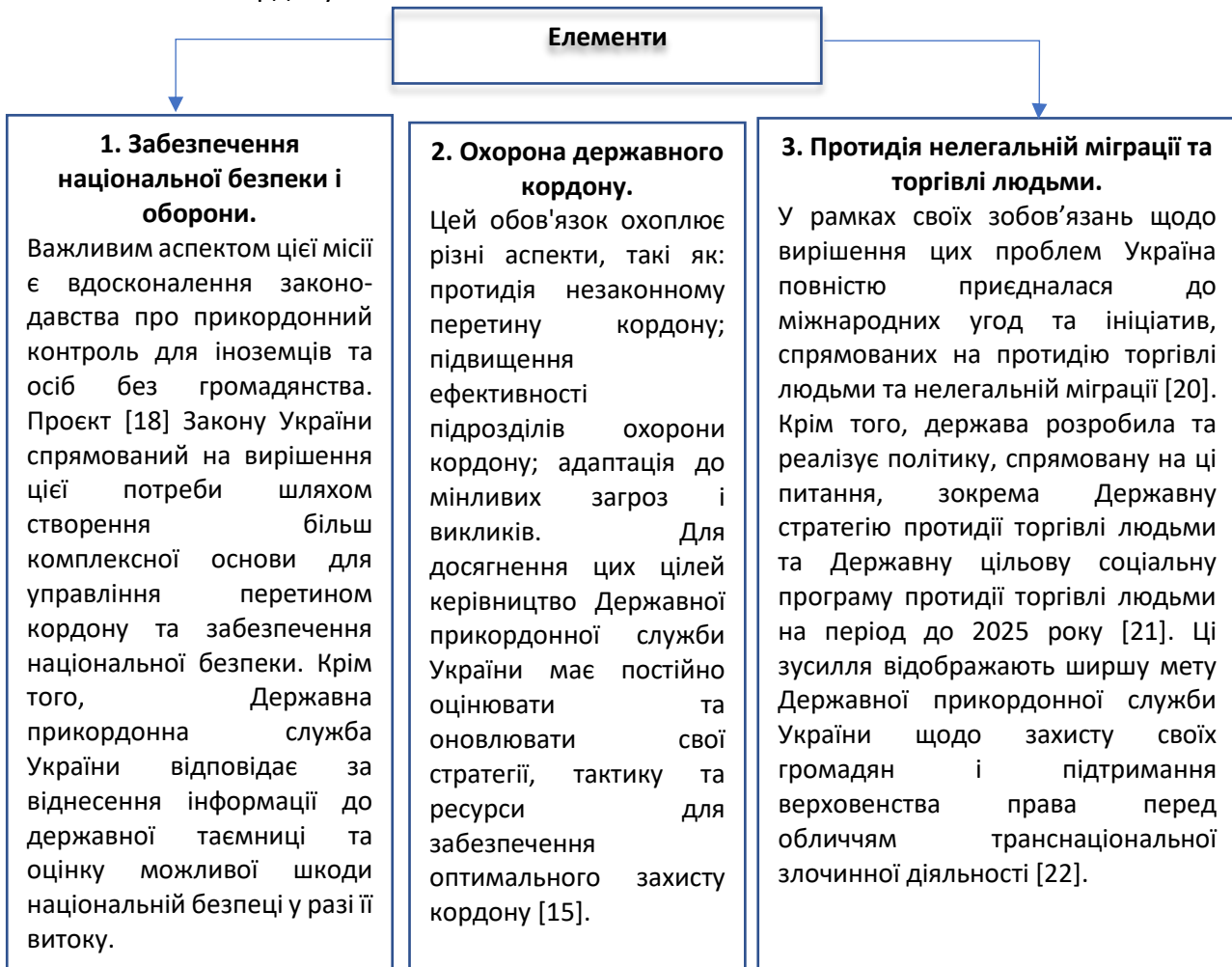

Рисунок 3 – Елементи воєнно-економічного обґрунтування стратегічних завдань Державної прикордонної служби України (визначено авторами)

Навчальні програми, які зосереджені на наступних аспектах, можуть додатково зміцнити кадровий потенціал Державної прикордонної служби України: протидія тероризму та контрабанді; реагування на надзвичайні ситуації та управління катастрофами; міжнародна співпраця та обмін інформацією; мовні та комунікативні навички для ефективного контролю на кордоні.

3. Співпраця з міжнародними партнерами є важливою для зміцнення безпеки кордонів України. Президент України Володимир Зеленський ініціював глобальну ініціативу United24, яка свідчить про важливість міжнародної співпраці у зміцненні безпеки кордонів. Тісна співпраця з міжнародними партнерами може допомогти Державній прикордонній службі України розвинути свою структуру та спроможності реагування, у тому числі підвищити рівень готовності [38].

Першочерговими діями уряду на 2023 рік, затвердженими розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 березня 2023 року [39], є створення законодавчої бази для посилення стратегічних функцій Секретаріату Кабінету Міністрів України.

України щодо економічної безпеки нації. Розвиваючи співпрацю з міжнародними партнерами, Україна може отримати переваги від: обміну найкращими практиками та досвідом управління безпекою кордону; доступу до передових технологій і ресурсів; участі у спільних навчаннях та ініціативах з розбудови потенціалу; зміцненні дипломатичних зв'язків і регіональної співпраці у сфері безпеки.

Таблиця 3 – Особливості реалізації рекомендації щодо вдосконалення воєнно-економічного обґрунтування Державної прикордонної служби України (позиція авторів)

Переваги	Обмеження	Можливі виходи із ситуації
<p>1. Зміцнення національної безпеки. Стратегічні завдання Державної прикордонної служби України, якщо вони економічно обґрунтовані, можуть сприяти зміцненню національної безпеки країни. Ці завдання можуть включати модернізацію прикордонних технологій, удосконалення програм навчання особового складу та розвиток можливостей розвідки.</p> <p>2. Економічна ефективність. З воєнно-економічним обґрунтуванням ресурси можна розподіляти ефективніше. Це гарантує, що кошти спрямовуються на сфери, які забезпечують найбільшу цінність або потребу, зменшуючи марнотратні витрати.</p>	<p>1. Бюджетні обмеження. Воєнно-економічне обґрунтування стратегічних завдань може бути обмежене бюджетними обмеженнями. Комплексне оновлення або модернізація прикордонних служб може коштувати дорого, а наявних коштів може бути недостатньо для покриття всіх необхідних покращень..</p> <p>2. Геополітична напруженість. Геополітична динаміка, наприклад конфлікти з сусідніми країнами, може вплинути на здійсненність і ефективність певних стратегічних завдань. Ці зовнішні фактори можуть суттєво обмежувати реалізацію стратегічних завдань.</p>	<p>1. Міжнародне партнерство. Міжнародне партнерство: щоб подолати бюджетні обмеження, Україна могла б розглянути можливість встановлення партнерства з міжнародними союзниками. Ці партнерства можуть забезпечити фінансову підтримку або ресурси для виконання стратегічних завдань.</p> <p>2. Постійна оцінка та коригування. Державна прикордонна служба України могла б запровадити систему постійної оцінки та коригування для своїх стратегічних завдань. Ця система дозволить їм коригувати свої стратегії на основі змін геополітичної динаміки та наявних ресурсів.</p>

Також як рекомендацією щодо воєнно-економічного обґрунтування стратегічних завдань ЗС України та інших складових сектору безпеки та оборони України може бути розробка відповідних стратегій (рис. 4).

Однак, суттєвою проблемою під час здійснення воєнно-економічного обґрунтування стратегічних завдань може бути проблема їх мультиколінеарності [40], у системі СБО (лінійного взаємозв'язку двох або декількох пояснювальних змінних, який може проявлятися у функціональній (явній) або стохастичній (прихованій) формах).

Виявлення зв'язку між відібраними ознаками та кількісне оцінювання тісноти зв'язку зазвичай здійснюються з використанням методів кореляційного аналізу. Для розв'язання цих завдань спочатку оцінюють матрицю парних коефіцієнтів кореляції, потім на її основі визначають окремі та множинні коефіцієнти кореляції та детермінації, перевіряють їхню значущість. Якщо факторні змінні пов'язані суворого функціональною залежністю, то говорять про повну мультиколінеарність.

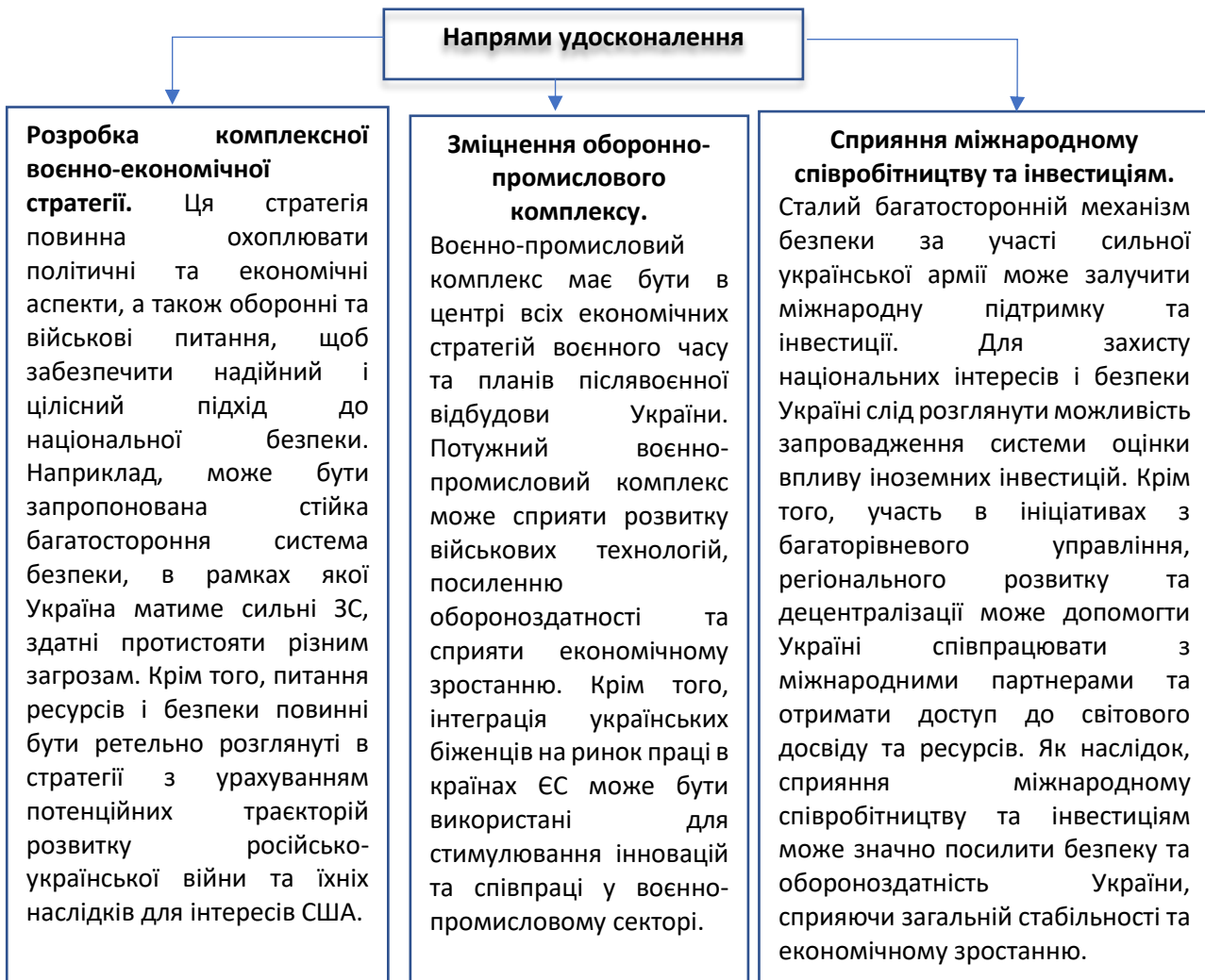

Рисунок 3 – Стратегії вдосконалення військово-економічного обґрунтування в СБО України (пропозиції авторів)

Ознаками мультиколінеарності є: регресійні коефіцієнти значно змінюються в міру видалення або додавання нових предикторів; регресійний коефіцієнт від'ємний, хоча, виходячи з теорії, значення залежної змінної мають зростати пропорційно зміні предиктора (або навпаки); жоден із коефіцієнтів не має статистичної значущості, проте F-статистика показує значущість коефіцієнта детермінації, регресійний коефіцієнт не є значущим, хоча теоретично зв'язок між ним і залежною змінною має бути суттєвим, при зміні даних (збільшенні або зменшенні вибірки) оцінки коефіцієнтів значно змінюються.

Наприклад, найповнішим алгоритмом дослідження мультиколінеарності є алгоритм Фаррара-Глобера. З його допомогою тестують три види мультиколінеарності:

1. усіх факторів (χ^2 - χ -квадрат);
2. кожного фактора з іншими (критерій Фішера);
3. кожної пари факторів (критерій Стьюдента).

Науковцям доцільно брати до уваги те, що не врахування мультиколінеарності під час військово-економічного обґрунтування стратегічних завдань складових СБО може призвести до небажаних наслідків – ненадійності вихідних даних. Вони виявляють великі стандартні помилки. Зі зміною обсягу спостережень оцінки змінюються (не тільки за величиною, а й за знаком), що робить модель непридатною для аналізу та прогнозування; ускладнюється інтерпретація параметрів множинної регресії як характеристик дії чинників у "чистому"

вигляді, бо чинники корельовані; параметри лінійної регресії втрачають економічний сенс; стає неможливим визначити ізольований вплив факторів на результативний показник.

5. Висновки

Реалізація запропонованих рекомендацій щодо воєнно-економічного обґрунтування стратегічних завдань ЗС України має значні переваги, включаючи покращення стратегічного планування, оптимізацію ресурсів та посилення обороноздатності. Однак це складний процес, який може зайняти багато часу і є вразливим до економічних коливань. Рішення щодо його удосконалення включають залучення експертної допомоги, надійний збір і аналіз даних та розбудову економічної стійкості. Для прийняття обґрунтованих рішень щодо стратегічних завдань ЗС важливо збалансувати ці переваги та обмеження.

Реалізація наданих рекомендацій щодо воєнно-економічного обґрунтування стратегічних завдань Національної гвардії України може забезпечити кілька переваг, включаючи визначення їх ролі у системі СБО, поліпшення планування і підтримку прийняття рішень. Однак, можуть існувати обмеження, такі як складність, обмеженість даних і суб'єктивність. Ці обмеження можна було б усунути за допомогою залучення експертів, збору даних та об'єктивного аналізу. Загалом, незважаючи на потенційні обмеження, процес воєнно-економічного обґрунтування може надати цінну інформацію та підтримку Національній гвардії України.

Реалізація рекомендацій щодо воєнно-економічного обґрунтування стратегічних завдань Державної прикордонної служби України може забезпечити деякі переваги, зокрема підвищення національної безпеки та економічної ефективності. Однак ці завдання можуть мати обмеження через бюджетні обмеження та геополітичну напруженість. Такі рішення, як міжнародне партнерство та постійне оцінювання та коригування, можуть допомогти подолати ці обмеження. Зрештою, збалансований та адаптивний підхід є запорукою ефективної реалізації цих стратегічних завдань.

Під час визначення стратегічних завдань у системі СБО доцільно звертати увагу на можливість їх мультиколінерарності, тому необхідно обов'язково враховувати цей фактор під час планування та розподілу стратегічних завдань.

6. Фінансування

Це дослідження не отримало конкретної фінансової підтримки.

7. Конкуруючі інтереси

Автори заявляють, що у них немає конкуруючих інтересів.

Список використаних джерел

1. Richter, A., Solomon, B., & Melese, F. (2015). *Military Cost-Benefit Analysis: Theory and Practice*. Taylor & Francis Group.
2. Chapter 9. (1998). *Journal of Beckett Studies*, 7(1-2), 134–158. <https://doi.org/10.3366/jobs.1998.7.1-2.13>.
3. DOD Planning, Programming, Budgeting, and Execution (PPBE). (2022). URL: <https://crsreports.congress.gov/product/>

References

1. Richter, A., Solomon, B., & Melese, F. (2015). *Military Cost-Benefit Analysis: Theory and Practice*. Taylor & Francis Group.
2. Chapter 9. (1998). *Journal of Beckett Studies*, 7(1-2), 134–158. <https://doi.org/10.3366/jobs.1998.7.1-2.13>.
3. DOD Planning, Programming, Budgeting, and Execution (PPBE). (2022). Available from : <https://crsreports.congress.gov/product/>

- [pdf/R/R47178.](#)
4. Next-Generation Defense Budgeting Project. (2023). URL: <https://fas.org/initiative/defense-budget>.
5. Larkins, A. Program Objective Memorandum (POM). (2022). URL: <https://www.decisionlens.com/blog/pom-planning>
6. Drew, D. M. (1988). Making strategy: An introduction to national security processes and problems. Air University Press.
7. National Security Council (U.S.). (1999a). A national security strategy for a new century. The White House.
8. National Security Act of 1947. (2020). Encyclopedia of Public Administration and Public Policy, Third Edition (c. 1–3). Routledge. <https://doi.org/10.1081/e-epap3-120048402>
9. U.S. Dept. of Defense. (1987). Personnel Security Program. Dept. of Defense, Office of the Deputy Under Secretary of Defense (Policy).
10. Velma, I. O. (2021). Defense reform as a way to improve the organization and functioning of the ministry of defense of Ukraine. *Scientific notes of Taurida National V.I. Vernadsky University. Series: Juridical Sciences*, (5), 28–33. <https://doi.org/10.32838/tnu-2707-0581/2021.5/06>
11. Резнікова, О. Проблеми планування у сфері національної безпеки України. (2020). URL: <https://niss-panorama.com/index.php/journal/article/download/101/101>.
12. Устименко, О. В. (2016). Моніторинг національної безпеки як складова механізму стратегічного планування. Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. Серія "Державне управління", (4 (83)), 50–55.
13. Taran, O. (2021). Concerning the Content of the Military-economic Development Strategy of Ukraine as the Most Important Component of Its Economic Policy. *Social Development and Security*, vol. 11, no. 4, [pdf/R/R47178.](#)
4. Next-Generation Defense Budgeting Project. (2023). Available from: <https://fas.org/initiative/defense-budget>.
5. Larkins, A. Program Objective Memorandum (POM). (2022). Available from: <https://www.decisionlens.com/blog/pom-planning>
6. Drew, D. M. (1988). Making strategy: An introduction to national security processes and problems. Air University Press.
7. National Security Council (U.S.). (1999a). A national security strategy for a new century. The White House.
8. National Security Act of 1947. (2020). Encyclopedia of Public Administration and Public Policy, *Third Edition* (s. 1–3). Routledge. <https://doi.org/10.1081/e-epap3-120048402>
9. U.S. Dept. of Defense. (1987). Personnel Security Program. Dept. of Defense, Office of the Deputy Under Secretary of Defense (Policy).
10. Velma, I. O. (2021). Defense reform as a way to improve the organization and functioning of the ministry of defense of Ukraine. *Scientific notes of Taurida National V.I. Vernadsky University. Series: Juridical Sciences*, (5), 28–33. <https://doi.org/10.32838/tnu-2707-0581/2021.5/06>
11. Reznikova, O. PROBLEMY PLANUVANNIA U SFERI NATSIONALNOI BEZPEKY UKRAINY. (2020). Available from: <https://niss-panorama.com/index.php/journal/article/download/101/101>.
12. Ustymenko, O. V. (2016). Monitorynh natsionalnoi bezpeky yak skladova mekhanizmu stratehichnoho planuvannia. Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. Seriiia "Derzhavne upravlinnia", (4 (83)), 50–55.
13. Taran, O. (2021). Concerning the Content of the Military-economic Development Strategy of Ukraine as the Most Important Component of Its Economic Policy. *Social Development and Security*, vol. 11, no. 4,

- pp. 232-239,
<https://doi.org/10.33445/sds.2021.11.4.2>
1.
14. Semenenko, O., Pampukha, I., Holovanov, A., Poberezhets, T., Onofriichuk, A., & Semenenko, L. (2023b). Рекомендації щодо воєнно-економічного обґрунтування заходів оперативної підготовки в Збройних Силах України. *Social Development and Security*, 13(3), 146–163.
<https://doi.org/10.33445/sds.2023.13.3.1>
0.
15. Mozharovskyi, V., & Hodz, S. (2020b). General approaches to the substantiation of combat staff of the armed forces depending on military-economic capabilities of the state. *Baltic Journal of Economic Studies*, 5(5), 100.
<https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-5-100-109>.
16. Lopez, T. (2023). Continued Support to Ukraine, Replenishing Military Stocks. URL:
<https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/3547168/continued-support-to-ukraine-replenishing-military-stocks-priorities-for-depart>.
17. We Have Reached a Defining Moment in Our Support for... (2023). URL:
<https://eda.europa.eu/webzine/issue24/cover-story/we-have-reached-a-defining-moment-in-our-support-for-ukraine>.
18. Semenenko, O. M., Moskalenko, I. V., Marko, Y. I., Remez, A. V., & Momot, D. S. (2021b). Method of forecasting the development of the armed forces of Ukraine with consideration of the factors of adequacy of funding and efficiency of development of financial resources. *Studies of Applied Economics*, 39(6).
<https://doi.org/10.25115/eea.v39i6.5087>
19. NATO. (2023). A 'comprehensive approach' to crises. URL:
https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_51633.htm.
20. NATO. (2023). Relations with Ukraine. URL:
https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_37750.htm.
- pp. 232-239,
<https://doi.org/10.33445/sds.2021.11.4.2>
1.
14. Semenenko, O., Pampukha, I., Holovanov, A., Poberezhets, T., Onofriichuk, A., & Semenenko, L. (2023b). Rekomendatsii shchodo voienno-ekonomichnoho obgruntuvannia zakhodiv operatyvnoi pidhotovky v Zbroinykh Sylakh Ukrainy. *Social Development and Security*, 13(3), 146–163.
<https://doi.org/10.33445/sds.2023.13.3.1>
0.
15. Mozharovskyi, V., & Hodz, S. (2020b). General approaches to the substantiation of combat staff of the armed forces depending on military-economic capabilities of the state. *Baltic Journal of Economic Studies*, 5(5), 100.
<https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-5-100-109>.
16. Lopez, T. (2023). Continued Support to Ukraine, Replenishing Military Stocks. Available from :
<https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/3547168/continued-support-to-ukraine-replenishing-military-stocks-priorities-for-depart>.
17. We Have Reached a Defining Moment in Our Support for... (2023). Available from :
<https://eda.europa.eu/webzine/issue24/cover-story/we-have-reached-a-defining-moment-in-our-support-for-ukraine>.
18. Semenenko, O. M., Moskalenko, I. V., Marko, Y. I., Remez, A. V., & Momot, D. S. (2021b). Method of forecasting the development of the armed forces of Ukraine with consideration of the factors of adequacy of funding and efficiency of development of financial resources. *Studies of Applied Economics*, 39(6).
<https://doi.org/10.25115/eea.v39i6.5087>
19. NATO. (2023). A comprehensive approach to crises. Available from :
https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_51633.htm.
20. NATO. (2023). Relations with Ukraine. Available from :
https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_37750.htm.

21. A National Security Strategy for A New Century. (2022). URL: <https://eda.europa.eu/webzine/issue23/interview/ukraine-war-confirms-need-define-long-term-strategy>.
22. EUMAM Ukraine. (2023). About EU Military Assistance Mission in URL: https://www.eeas.europa.eu/eumam-ukraine/about-eu-military-assistance-mission-support-ukraine-eumam-ukraine_en?s=410260.
23. U.S. Security Assistance to Ukraine. (2023). CRS Reports. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12040>.
24. Гушко, С. (2013). Удосконалення антикризового управління національною економікою шляхом оптимізації багаточільових рішень. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=608>.
25. Hadley, S. (2022). Preparing for Victory in Ukraine. URL: <https://www.usip.org/publications/2022/11/preparing-victory-ukraine>.
26. Кіндрацька, Г. І. (2006). Стратегічний менеджмент. Знання.
27. States, U. (2016). National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2015. U.S. G.P.O.
28. MEI Zhao-yang & YANG Min. (2015). A Corpus-Based Analytical Study on Military and Security Developments Involving People's Republic. Sino-US English Teaching, 12(7). <https://doi.org/10.17265/1539-8072/2015.07.006>
29. National Security Council (U.S.). (1999). A national security strategy for a new century. The White House.
30. CSIS. (2023). Ukraine Economic Reconstruction Commission. Projects. URL: <https://www.csis.org/programs/project-prosperity-and-development/projects/ukraine-economic-reconstruction-commission>.
31. Greenhill, J. (2023). State Partnership Program Turns 30: A Crucial Arrow. URL: https://www.defense.gov/News/News-ics_37750.htm.
21. A National Security Strategy for A New Century. (2022). Available from: <https://eda.europa.eu/webzine/issue23/interview/ukraine-war-confirms-need-define-long-term-strategy>.
22. EUMAM Ukraine. (2023). About EU Military Assistance Mission in Available from: https://www.eeas.europa.eu/eumam-ukraine/about-eu-military-assistance-mission-support-ukraine-eumam-ukraine_en?s=410260.
23. U.S. Security Assistance to Ukraine. (2023). CRS Reports. Available from: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF12040>.
24. Hushko, S. (2013). Udoskonalennia antykrizovoho upravlinnia natsionalnoiu ekonomikoiu shliakhom optymizatsii bahatotsilovykh rishen. Available from: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=608>.
25. Hadley, S. (2022). Preparing for Victory in Ukraine. Available from: <https://www.usip.org/publications/2022/11/preparing-victory-ukraine>.
26. Kindratska, H. I. (2006). Stratehichnyi menedzhment. Znannia.
27. States, U. (2016). National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2015. U.S. G.P.O.
28. MEI Zhao-yang & YANG Min. (2015). A Corpus-Based Analytical Study on Military and Security Developments Involving Peoples Republic. Sino-US English Teaching, 12(7). <https://doi.org/10.17265/1539-8072/2015.07.006>
29. National Security Council (U.S.). (1999). A national security strategy for a new century. The White House.
30. CSIS. (2023). Ukraine Economic Reconstruction Commission. Projects. Available from: <https://www.csis.org/programs/project-prosperity-and-development/projects/ukraine-economic-reconstruction-commission>.
31. Greenhill, J. (2023). State Partnership Program Turns 30: A Crucial Arrow. Available from :

- [Stories/Article/Article/3460799/state-partnership-program-turns-30-a-crucial-arrow-in-ukraines-quiver](https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/3460799/state-partnership-program-turns-30-a-crucial-arrow-in-ukraines-quiver).
32. Про Державну прикордонну службу України, Закон України № 661-IV (2023) (Україна). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>
33. Про проведення огляду громадської безпеки та цивільного захисту, Рішення Ради національної безпеки і оборони України (2022) (Україна). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0023525-22#Text>
34. Про затвердження Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року, Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1078-р (2021) (Україна). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1078-2021-r#Text>.
35. Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2021 рік, Розпорядження Кабінету Міністрів України № 276-р (2021) (Україна). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276-2021-r#Text>.
36. Курилюк, Ю. Б. (2019). Державна прикордонна служба України в системі органів охорони правопорядку. *Scientific Journal of Public and Private Law*, 2(5), 145–150. <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.5-2.27>
37. План пріоритетних дій Уряду на 2023 рік. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/641/1fd/d96/6411fdd96fe28557739190.doc>
38. Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/kr230221>
39. Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України. (2015). URL: https://www.mil.gov.ua/content/public_discussion/proj_conc.pdf.
40. Malkina, V., Ivanova, I., Serdiuk, M., Kryvonos, I., & Bilous, E. (2019). Regression analysis <https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/3460799/state-partnership-program-turns-30-a-crucial-arrow-in-ukraines-quiver>.
32. Pro Derzhavnu prykordonnu sluzhbu Ukrainy, Zakon Ukrainy № 661-IV (2023) (Ukraina). Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>
33. Pro provedennia ohliadu hromadskoi bezpeky ta tsyvilnoho zakhystu, Rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy (2022) (Ukraina). Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0023525-22#Text>
34. Pro zatverdzhennia Stratehii ekonomichnoho rozvytku Donetskoï ta Luhanskoï oblasti na period do 2030 roku, Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1078-r (2021) (Ukraina). Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1078-2021-r#Text>.
35. Pro zatverdzhennia planu priorytetnykh diï Uriadu na 2021 rik, Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy № 276-r (2021) (Ukraina). Available from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276-2021-r#Text>.
36. KURYLIUK, Yu. B. (2019). Derzhavna prykordonna sluzhba Ukrainy v systemi orhaniv okhorony pravoporiadku. *Scientific Journal of Public and Private Law*, 2(5), 145–150. <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2019.5-2.27>
37. Plan priorytetnykh diï Uriadu na 2023 rik. Available from : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/641/1fd/d96/6411fdd96fe28557739190.doc>
38. Pro zatverdzhennia planu priorytetnykh diï Uriadu. Available from : <https://ips.ligazakon.net/document/kr230221>
39. Kontseptsiiia rozvytku sektoru bezpeky i oborony Ukrainy. (2015). Available from : https://www.mil.gov.ua/content/public_discussion/proj_conc.pdf.
40. Malkina, V., Ivanova, I., Serdiuk, M., Kryvonos, I., & Bilous, E. (2019). Regression analysis

of the dependence of the cherry yield from hydro-thermal factors in the conditions of multicollinearity. *Scientific Horizons*, 84(11), 51–60.
<https://doi.org/10.33249/2663-2144-2019-84-11-51-60>

I., & Bilous, E. (2019). Regression analysis of the dependence of the cherry yield from hydro-thermal factors in the conditions of multicollinearity. *Scientific Horizons*, 84(11), 51–60.
<https://doi.org/10.33249/2663-2144-2019-84-11-51-60>